

Zofia Krzysztoforska-Weisswasser

Rola konwencji rodzaju tekstów w praktyce translatorskiej

1. Definicja pojęć

Próbie klasyfikacji i omówienia roli konwencji rodzaju tekstów w procesie tłumaczenia winna poprzedzić definicja podstawowych pojęć. W literaturze translatorskiej obszaru niemieckojęzycznego pojawiają się różne pojęcia — często stosowane zamiennie — przy czym nie ma między nimi ostrej granicy. Język niemiecki dysponuje wieloma pojęciami, które nie zawsze łatwo jest przetłumaczyć na język polski bez utraty różnicy znaczeniowej. Już na pierwszy rzut oka różnica między takimi pojęciami, jak: rodzaj tekstu, gatunek tekstu, typ tekstu, klasa tekstu, a nawet zakres tekstów nie jest wcale oczywista i dlatego należy podać ich definicje.

Wyrażenie **grupa tekstów** (Textgruppe) jest bliżej niesprecyzowanym pojęciem dla kilku tekstów nie posiadających żadnych wspólnych cech językowych. Mogą one zostać zebrane w jakimś celu lub z jakiegoś punktu widzenia, np. grupa A, B ... w zbiorze dokumentów (teksty z różnych okresów, teksty o różnym stopniu trudności).

Klasa tekstów (Textklasse) to każdy zbiór tekstów zgromadzonych w celu klasyfikacji ich występowania.

Pojęcie **gatunek tekstów** (Textgattung) pochodzi z dziedziny literaturoznawstwa i jest stosowane tylko tam.

Zakres tekstów (Textbereich) obejmuje kilka tekstów, które mają przynajmniej jedną wspólną cechę, np. teksty użytkowe, poetyckie. Nie należy ich mylić z zakresami stylów, które mogą również być podstawą klasyfikacji tekstów, a należą do nich teksty informujące, opisujące, przedstawiające, argumentujące.

Typ tekstu (Texttyp) pełni różne funkcje w zależności od celu tekstu. Stosowany jest w dziedzinie translacji w celu klasyfikacji tekstów występujących w procesie komunikacji. Katharina Reiß w wydanej w 1983 r. książce *Texttyp und Übersetzungsmethode (Typ tekstu i metoda tłumaczenia)* definiuje typy tekstów funkcjonalnie i rozróżnia:

- a) typ informatywny — dominuje tu funkcja przedstawieniowa, a jego celem jest przekazywanie informacji;

- b) typ ekspresywny jest tekstem, w którym dominuje funkcja ekspresywna języka, nastawiony jest na nadawcę i pełni określoną funkcję poetycką i estetyczną;
- c) typ operatywny ma wywołać określone zachowanie odbiorcy, kształtować jego postawę, poglądy, uczucia, a nawet skłaniać do pewnych zachowań;
- d) typ multimedialny jest kombinacją trzech poprzednich typów.

Każdy tekst ma „ponadindywidualne” cechy, które współdecydują o jego zrozumieniu i przekładzie. Przy tym należy rozróżniać rodzaj tekstu od typu tekstu. Określając przynależność do rodzaju tekstu, szczególną uwagę należy zwrócić na konwencję redagowania tekstu (Vertextungskonvention), która w praktyce translatorskiej zależy od tego, jaki typ tłumaczenia wybierzemy i jaką funkcję będzie pełnić tekst docelowy. Typ tekstu — wariant informatywny, ekspresywny, operatywny i multimedialny — ma wpływ na zrozumienie tekstu i powoduje, że tłumacz stosuje różne strategie translatorskie. Inaczej będzie tłumaczył np. powieść, a inaczej tekst ustawy.

W niniejszym referacie ważne są trzy pojęcia: rodzaj tekstu, wariant rodzaju tekstu i klasa rodzaju tekstu.

2. Rodzaj tekstu

W translatoologii — w teorii i w praktyce — problem rodzaju tekstów nie był początkowo przedmiotem specjalnego zainteresowania. Nawet jeśli termin ten pojawiał się w literaturze, to brak było jego definicji, ponieważ wychodzono z założenia, że pojęcie to jest jasne.

Natomiast w lingwistyce pojęcie to było dyskutowane, począwszy od lat 70. Z roku 1981 pochodzi nadal aktualna definicja Friedemanna Luxa:

„Eine Textsorte ist eine im Bereich der kohärenten verbalen Texte liegende kompetentiell anerkannte und relevante Textklasse, deren Konstitution, deren Variationsrahmen und deren Einsatz in Kontext und umgebenden Handlungstypen Regeln unterliegt. Ein Teil der Identität eines Textes besteht in seiner Textsortenzugehörigkeit” (Lux 1981, 273).

Charakteryzując rodzaj tekstu, Lux mówi o miarodajnej i ważnej klasie tekstów, których struktura, warianty (modyfikacje) i wprowadzenie do ko-tekstu podlegają regułom. Pewna część tożsamości tekstu wynika z przynależności do pewnego rodzaju tekstu.

Pojęcie Luxa „tożsamość” (Identität) znalazło się w roku 1974 u Uwego Pörksena, który określił rodzaje tekstów jako „ponadindywidualne akty mowy i pisania, które są związane z powtarzającymi się aktami komunikacji językowej, i w których z powodu częstotliwości występowania wytworzyły się charakterystyczne wzorce językowe i wzorce redagowania tekstu” (1974, 219).

Niemniej już Dieter Cherubim i Helmut Henne pisali w roku 1973, że specyficzne, odgraniczone rodzaje tekstów są wyrazem zdominowanych społecznie schematów komunikacyjnych i schematów działania, których uczymy się w procesie socjalizacji (1973, 60 i następne).

Definicja Luxa nawiązuje do wymienionego tu „schematu komunikacyjnego” i „zdobywania kompetencji”. Nie chodzi tu zawsze o produkcję tekstów zgodnie z daną konwencją, lecz o ich rozpoznawanie.

W roku 1973 pisał Hans Glinz, że rodzaje tekstów są „utrwalonymi formami (wzorcami) w pewnych konstelacjach międzyludzkiej interakcji” (1973, 83).

Mimo wielkiej różnorodności wszystkie te definicje mają wspólne cechy, którymi są:

- a) wzorce językowe,
- b) schemat komunikacyjny,
- c) utrwalone formy,
- d) reguły użycia języka, które wytworzyły się z biegiem czasu i uznane zostały za ogólnie przyjęte.

W odniesieniu do tłumaczenia oznacza to, że kompetentny tłumacz zna nie tylko słownictwo i reguły gramatyczne danego języka i stosuje je zależnie od sytuacji, ale że opanował on świadomie (bądź nieświadomie) reguły związane ze stosowaniem konwencji rodzaju tekstu. Ma to ogromne znaczenie w praktyce translatorskiej.

W związku z konwencją rodzaju tekstu Reiß rozróżnia (1995, 95) następujące kategorie rodzaju tekstów:

2.1. Złożone rodzaje tekstów (komplexe Textsorten)

W praktyce spotykamy teksty, w skład których mogą wchodzić inne rodzaje tekstów. Dotyczyć to może np. powieści, biografii, kazania. Istnieją jednak teksty, które takiej możliwości nie uwzględniają, jak np. przepis kucharski czy instrukcja obsługi.

Teksty „tolerancyjne” w przyjmowaniu innego rodzaju tekstów określa się mianem złożonych. Takie teksty stawiają większe wymagania zarówno w stosunku do tłumaczy tekstów użytkowych, jak i literackich. Wymagają od nich kompetencji translatorskiej i znajomości konwencji rodzaju tekstu w obu językach. Jeżeli tłumacze przekładają np. powieść, w której są przepisy kucharskie, to stosując funkcjonalną/komunikatywną strategię tłumaczenia, muszą uwzględnić wszystkie poziomy intertekstualności: semantykę, syntaktykę, stylistykę, kod kulturowy i konwencję rodzaju tekstu w języku docelowym.

2.2. Proste rodzaje tekstów (einfache Textsorten)

Są to teksty reprezentujące jeden typ dyskursu. Ten rodzaj tekstów ma szerokie zastosowanie w kształceniu tłumaczy. Porównawcza i kontrastywna analiza konwencji tego rodzaju tekstów w parach języków jest skuteczna i bardzo potrzebna w nauce przekładu. Stosując tę metodę pracy ze studentami, pokazujemy im, że istnieją konwencje rodzaju tekstu, że są podobieństwa i różnice w obu językach. Na podstawie metody wypracowanej na zajęciach mogą oni w przyszłości w przypadku nieznanego rodzaju tekstu sami opanować jego konwencję według poznanej wcześniej metody.

2.3. Komplementarne rodzaje tekstów

Komplementarne rodzaje tekstów występują razem z tekstem pierwotnym i nie mogą istnieć bez niego. Zalicza się do nich np. przepisy wykonawcze, spis treści, parodię. Ten rodzaj tekstów — bez znajomości tekstu pierwotnego — sprawia tłumaczowi najwięcej trudności. Wyobraźmy sobie tłumaczenie recenzji dzieła, w której autor powołuje się na nieznanego tłumaczowi tekst. Tłumaczenie tego rodzaju tekstów nie ma zupełnie sensu, jeżeli tekst pierwotny nie jest znany lub nie został uprzednio przetłumaczony. Tekstów tego typu nie należy tłumaczyć na zajęciach ze studentami.

3. Konwencja rodzaju tekstów

Mówiąc o cechach rodzaju tekstów, wspomnieliśmy o charakterystycznych wzorcach językowych i wzorcach redagowania tekstów. Jeżeli takie wzorce występują wielokrotnie, mogą się utrwalić i stać się regułą językową w pewnych sytuacjach komunikacyjnych. Określane są wtedy mianem konwencji. Niekiedy pojęcie „konwencja” bywa zastępowane pojęciem „norma”. Zdaniem Reiß pojęcie „konwencja” jest szersze i bardziej elastyczne. Poza tym konwencja jest czymś, co wytworzyło się z biegiem czasu, podczas gdy norma musiała zostać ustalona.

Język jako instrument komunikacji międzyludzkiej może funkcjonować tylko dlatego — pisze dalej Reiß — ponieważ nie dopuszcza do całkowicie swobodnego stosowania znaków. Na każdej płaszczyźnie językowej konieczny jest pewien konsensus i szereg konwencji w różnych dziedzinach. Dotyczy to takich dziedzin, jak:

Leksyka:

niem. nekrolog — użycie eufemizmów „entschlafen”, „heimgehen”;
ang. brak czasownika;
pol. eufemizmy „odejść”

Gramatyka:

- a) humanistyczne rozprawy naukowe:
 - niem. forma zaimka „wir”;
 - ang. forma „I”;
 - pol. preferuje bezosobową formę czasownika i formy imiesłowowe.
- b) wyroki sądowe I instancji:
 - niem. wszystko co sporne w trybie przypuszczającym, co niesporne w trybie orzekającym;
 - ang. wszystko w trybie orzekającym;
 - pol. wszystko w trybie orzekającym.

Frazeologia:

niem. bajki zaczynają się słowami „Es war einmal ...”,
kończą „Und wenn sie nicht gestorben sind, dann leben sie noch heute”;
ang. „Once upon a time ...”,
kończą „And they lived happily ever after”;
pol. „Za górami, za lasami ...”, „żyła sobie raz ...”,
kończą: „żyli sobie długo i szczęśliwie”.

Podział tekstu:

powieść — niem. rozdziały;
pol. rozdziały,
umowa: niem. artykuły;
pol. paragrafy.
ustawa: niem. paragrafy;
pol. artykuły.

Budowa tekstu:

niem. wyrok sądowy — formuła „Im Namen des Volkes” na początku,
austriacki wyrok sądowy — formuła „Im Namen der Republik” na początku,
pol. „Wyrok w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej” również na początku,
natomiast w języku duńskim formuła taka znajduje się na końcu.

Wzorce formalne:

niem. list — miejsce i data, zwrot grzecznościowy, tekst, pozdrowienie, podpis. Istnieje różnica odnośnie do graficznej szaty listu polskiego i niemieckiego, ale i ona zaciera się powoli w erze pisania na komputerze.

Interpunkcja:

Po zwrocie grzecznościowym — niem. wykrzyknik,
ang. przecinek,
pol. wykrzyknik; w korespondencji handlowej przyjął się przecinek.

Ogólnie możemy powiedzieć o konwencjach językowych, że nie są niezmiennie. Mogą ulec zmianie z biegiem czasu. Dotyczy to np. stosowania pod wpływem języka angielskiego formy „ja” w rozprawach naukowych pisanych w języku niemieckim i polskim.

Konwencje językowe dotyczą jedynie części komunikacji językowej. Nie wykluczają, że może istnieć idiolektały, indywidualny język danego użytkownika. Konwencje językowe są oczywistymi i niepisаныmi regułami, które ujawniają się w tekstach jako cechy wspólne. Nie są tak sztywne, jak reguły gramatyczne, i nie obowiązują w tak szerokim zakresie.

Pomimo wszelkich norm społecznych konwencje mogą się zmieniać i odzwierciedlać zmieniony stosunek danej wspólnoty językowej wobec procesu komunikacyjnego (Reiß 1995, 98).

4. Konwencje klasy rodzaju tekstów

Oprócz pojęcia rodzaju tekstu tłumacz powinien znać jeszcze dwa inne pojęcia, takie jak klasa rodzaju tekstu i wariant rodzaju tekstu.

Jako przykład klasy rodzaju tekstu chciałabym podać protokół. Do ogólnych konwencji protokołu należy:

- a) podanie dokładnego miejsca i dokładnej daty wydarzenia,
- b) podanie nazwisk uczestników / świadków i ich zeznania.

Konwencjonalne wzorce językowe odnośnie do protokołu zależne są od dziedziny życia, w której są stosowane. Inny jest wariant używany w szkolnictwie (protokół z posiedzenia), na policji (protokół zatrzymania osoby) i w towarzystwach ubezpieczeń i reasekuracji (protokół z oględzin uszkodzonego pojazdu). Wzorce językowe są różne w poszczególnych rodzajach tekstów i są podporządkowane klasie rodzaju tekstów.

5. Konwencje ogólne i specjalne

Istnieją rodzaje tekstów charakteryzujące się różnymi konwencjami. Jeżeli wiele z tych konwencji utrwaliło się, można mówić o prototypie. Wysoki stopień sformalizowa-

nia wykazując często stosowane rodzaje tekstów użytkowych, takie jak np. wyroki sądowe. Ta klasa rodzaju tekstów posiada różne rodzaje: np. wyrok karny, a te z kolei posiadają warianty: wyrok skazujący, uniewinniający, umarzający, łączny i zaoczny.

Forma wyroków jest stała i unormowana w danym systemie prawnym. Z tego powodu sędzia ma niewielką swobodę przy jego redagowaniu. Części stałe zawierają podstawowe informacje, a części zamienne zwykle informacje dodatkowe. Z tego powodu te ostatnie nie podlegają większym ograniczeniom.

Po przestudiowaniu reprezentatywnej liczby danego rodzaju tekstów można stwierdzić ich makro- i mikrostrukturę, dokonać hierarchizacji czynników kulturowych, językowych i pozajęzykowych w ramach różnych par języków.

Wzorem zasadniczym charakteryzującym teksty danego rodzaju jest prototyp tekstu. Jest on pewną abstrakcją i przekazuje w ogólnym zarysie to, co zostało powiedziane, przez kogo, do kogo, gdzie i jak. Prototyp wykształcił się w ciągu wielu lat i służy celom komunikacyjnym. Jest próbą określenia cech wspólnych dla danego rodzaju tekstów, przejściem od konkretnych tekstów do pewnego schematu co do formy i treści. Zestawienie kontrastownego prototypu tekstowego daje możliwość przedstawienia w jasny sposób podobieństw i różnic między tekstem w języku wyjściowym i docelowym (Krzysztoforska-Weisswasser 1995, 18).

Badania kontrastywne — na które ciągle jeszcze czekamy — przyczynią się niewątpliwie do lepszego zrozumienia struktur językowych danych języków i dadzą podstawę do wypracowania odpowiedniej strategii tłumaczenia.

Z drugiej strony w praktyce translatorskiej mamy do czynienia z rodzajami tekstów, w których występuje niewiele konwencji lub mają one słabe kontury. Należą do nich takie klasy rodzaju tekstów jak: powieści, pamiętniki, eseje. Należą one w większości do ekspresywnego lub operatywnego typu tekstów. Są w nich silniej wykształcone typy tekstów niż rodzaje tekstów, co jest dla tłumacza sygnałem sterującym strategią tłumaczenia. Wie on bowiem, że dany tekst wyraża uczucia autora, którymi chce się podzielić z odbiorcą, lub że autor chce oddziaływać na odbiorcę. W takich tekstach innowacja i kreatywność odgrywają najczęściej większą rolę niż konwencje językowe i konwencje redagowania tekstu, chociaż również tutaj ich nie brak.

6. Rola konwencji rodzaju tekstu w sytuacji komunikacyjnej

Konwencje rodzaju tekstu odgrywają pewną rolę w sytuacji komunikacyjnej, ponieważ część „tożsamości” tekstu stanowi o jego przynależności do pewnego rodzaju tekstu. Katharina Reiß pisze, że konwencje rodzaju tekstów pełnią funkcje sygnałów rozpoznawczych, czynników wywołujących pewne oczekiwania i sygnałów sterujących zrozumieniem tekstu (1995, 100). Wszystkie trzy funkcje są bardzo pomocne tłumaczowi w podejmowaniu decyzji translatorskich.

6.1. Konwencje rodzaju tekstu jako sygnały rozpoznawcze

Kompetentny tłumacz rozpoznaje konwencje rodzaju tekstu po konwencji redagowania tekstu (Vertextungskonventionen). Jeżeli czyta formułę „Wyrok w imieniu Rzeczypos-

spolitej Polskiej”, to wie, że chodzi tu o sentencję polskiego wyroku sądowego. Jeżeli na końcu czyta: „żyli długo i szczęśliwie”, to wie, że tekst ten był bajką.

6.2. Konwencje rodzaju tekstu jako czynniki wywołujące pewne oczekiwania

Jeżeli kompetentny tłumacz rozpoznał po pewnych zwyczajach redagowania tekstu rodzaj tekstu, to ma w stosunku do niego pewne oczekiwania. W wielu przypadkach oczekuje on zachowania pewnych cech stylistycznych i funkcjonalnych.

W przypadku tekstów użytkowych, np. instrukcji obsługi w języku niemieckim, będzie to strona bierna i użycie bezokolicznika. W języku polskim jest to strona czynna, użycie formy bezosobowej oraz bezokolicznika z dodatkiem „należy, powinien”.

W przypadku naukowych tekstów specjalistycznych oczekuje się stylu rzeczowego i specjalistycznego języka.

Jeżeli tekst nie spełnia pokładanych w nim oczekiwań, to zdaniem Reiß tekst:

- a) posiada „defekt”,
- b) może być impulsem do postawienia pytania, dlaczego zastosowano „nieodpowiednią” konwencję, i do szukania nowych możliwości interpretacji całego tekstu lub jego poszczególnych części,
- c) nie jest komunikatywny.

W przypadku defektu tekstu kompetentny tłumacz „naprawi” go, aby nie narazić się na zarzut naruszenia konwencji.

W przypadku zastosowania „nieodpowiedniej konwencji” będzie musiał zdecydować, jak postąpić z konwencją i znaleźć jej odpowiednik w języku docelowym.

Jeżeli natomiast tekst okaże się niekomunikatywny, tłumacz nie będzie w stanie go przetłumaczyć.

6.3. Konwencja rodzaju tekstów jako sygnał sterujący zrozumieniem tekstu

Sposób redagowania tekstu jest sygnałem sterującym zrozumieniem tekstu. Może to się odnosić do zrozumienia całego tekstu lub do jego poszczególnych części.

Katharina Reiß podaje jako przykład zdanie: „Jest to jeden z najlepszych filmów nakręconych w ostatnich latach” (1995, 101). Zależnie od tego, czy zdanie to jest częścią recenzji filmowej (rodzaj tekstu: recenzja; typ tekstu: informatywny), czy reklamy filmu (rodzaj tekstu: ogłoszenie; typ tekstu: operatywny), czytelnik zrozumie ten sam tekst na różne sposoby. W tekście reklamowym „najlepszy film” nie będzie obiektywną informacją, lecz elementem tekstu mającym za zadanie kształtowanie poglądów odbiorcy. W recenzji filmowej jest natomiast subiektywną, wiarygodną opinią na temat filmu.

W ten sposób — pisze dalej Reiß — rodzaj tekstu steruje zrozumieniem poszczególnych elementów tekstu.

7. Rola konwencji rodzaju tekstów w praktyce translatorskiej

Wymienione powyżej funkcje konwencji rodzaju tekstów mogą w różny sposób i w różnym stopniu wpływać na zachowanie tłumacza w procesie tłumaczenia i współdecydować

o obranej strategii translatorskiej. Dlatego konwencje rodzaju tekstów są niezwykle ważne dla tłumaczy.

8. Wspólnota językowa i rodzaj tekstu

Niektóre różnice dotyczące jakości rodzaju tekstów widoczne są dopiero wtedy, kiedy wyjdziemy poza ramy danej wspólnoty językowej i kulturowej.

Katharina Reiß (1995, 102) rozróżnia:

- a) **uniwersalne (klasy) rodzaje tekstów** — istnieją w każdej wspólnocie językowej dysponującej pismem, np. listy, bajki, umowy.
- b) **(klasy) rodzaje tekstów wykraczające poza ramy jednego języka** — nie występują we wszystkich kulturach, np. sonet, oratorium.
- c) **(klasy) rodzaje tekstów występujące tylko w jednym języku** — typowo japoński spektakl nô.

W trakcie tłumaczenia musimy uwzględnić również fakt, że sposób redagowania tekstów kształtował się z biegiem czasu i że ulegał różnym zmianom. Jest to istotne przy tłumaczeniu starszych tekstów.

W przypadku uniwersalnych rodzajów tekstów tłumacz musi zdecydować, czy konwencje tekstu wyjściowego zostaną przejęte i czy przetłumaczy on dany tekst dosłownie, czy też zastosuje metodę funkcjonalną /komunikatywną i zastąpi daną konwencję przez konwencję typową dla języka docelowego.

W stosunku do grupy tekstów nie występujących we wszystkich kulturach tłumacz musi zastosować tę samą metodę, jeżeli dany rodzaj tekstu jest znany w języku docelowym. Jeżeli taki rodzaj tekstu jest nieznany, to może on przejąć jedynie konwencję tekstu wyjściowego. Strategia taka może okazać się innowacją w języku docelowym i stać się nawet po pewnym czasie tradycją.

Odnosnie do trzeciej grupy tekstów konieczne jest przejęcie konwencji tekstu wyjściowego, ale do zrozumienia tekstu konieczne są przypisy, komentarze i wyjaśnienia.

9. Jak postępować z konwencjami?

Tłumacz stawia sobie często pytanie, czy konwencje rodzaju tekstów — jako sygnał rozpoznawczy, czynnik wywołujący oczekiwania i sygnał sterujący zrozumieniem — w swej potrójnej funkcji mogą być zachowane w tekście. Na pytanie to nie ma jednoznacznej odpowiedzi. Wszystko zależy bowiem od rodzaju tekstu i społeczności językowej, dla której tekst jest tłumaczony. Odnosi się to zarówno do przejęcia, zamiany lub wprowadzenia nowej konwencji do języków, które mają te same konwencje, jak i do tych, które ich nie posiadają.

Następne pytanie dotyczy problemu zachowania tych funkcji w języku docelowym.

Również w tym wypadku odpowiedź zależy od celu tłumaczenia, a tym samym od decyzji tłumacza odnośnie wyboru jednego z typów tłumaczenia. Z drugiej strony jednak również od tego, co Gideon Toury w swojej publikacji *In search of the Theory of Translation* (1980) określa jako „translational norms” (normatywna konwencja translatorska) danej społeczności językowej.

W naszym kręgu kulturowym przyjęła się zasada, że w przypadku tłumaczenia tekstów użytkowych o typie informatywnym i operatywnym tekstu zwraca się uwagę na konwencje redagowania tekstu. Decydując się na funkcjonalną/ komunikatywną metodę tłumaczenia tekstów służących praktycznej komunikacji, zastępujemy odbiegające od normy konwencje tekstu wyjściowego konwencjami przyjętymi w tekście docelowym.

Z praktyki translatorskiej wynika, że teksty typu ekspresywnego ze słabo wykształconą konwencją są tłumaczone przeważnie metodą filologiczną, ponieważ konwencjonalny sposób wyrażania się i redagowania tekstu został przez autora silnie zindywidualizowany. W złożonych rodzajach tekstów, np. powieść (typ ekspresywny), w której umieszczone są teksty typu informatywnego, decydująca jest trudna i często dochodzi do kompromisów.

10. Zakończenie

Z powyższych rozważań wynika jednoznacznie, że fenomen rodzaju tekstów jest czynnikiem niezwykle istotnym dla teorii i praktyki translatorskiej. Konieczne są jednak prace podstawowe w tej dziedzinie szczególnie w odniesieniu do języka niemieckiego i polskiego, ponieważ dotąd nie zajmowano się tą problematyką.

Rodzaje tekstów i konwencje na płaszczyźnie językowej i redagowania tekstów są dla tłumacza z pewnością pomocą, ale też i wyzwaniem.

Bibliografia

- Cherubim, Dieter & Henne, Helmut. 1973. *Zur Bewertung von Sprachbeschreibungen*. „Zeitschrift für Germanistische Linguistik”. 1.1, 32 – 66.
- Glinz, Hans. 1973. *Textanalyse und Verstehenstheorie I*. Wiesbaden: Athenaion.
- Krzysztoforska-Weisswasser, Zofia. 1995. *Wykorzystanie tekstów paralelnych przy tłumaczeniu wyroków w procesie cywilnym*. „Lingua legis” 2, 18 – 20.
- Lux, Friedemann. 1981. *Text, Situation, Textsorte: Probleme der Textsortenanalyse dargestellt am Beispiel der britischen Registerlinguistik; mit einem Ausblick auf eine adäquate Textsortentheorie*. Tübingen: Narr.
- Reiß, Katharina. 1976. *Texttyp und Übersetzungsmethode. Der operative Text*. Kronberg: Scriptor.
- Reiß, Katharina. 1995. *Textsorten, Textsortenkonventionen und Übersetzen*. [w:] *Grundfragen der Übersetzungswissenschaft*. Hg. Mary Snell-Hornby & Mira Kadric. Wien: WUV-Universitätsverlag.